

MÜSLÜMANLARIN BİRBİRİNİ SEVMESİ*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Avrupa'dan, Almanya'dan, Frankfurt'tan Kuzey Amerika'ya geçtik. Oradaki kardeşlerimizi, dostlarımızı memnun etmek için, ziyaret etmek için... Çünkü davet etmişlerdi. Aile eğitim toplantılarına katılamamıştık ama, "Geç de olsa, bize yine buyurun!" demişlerdi. Onun için ziyarete gittik.

a. Allah İçin Ziyaretleşmek

Peygamber SAS Efendimiz'in bir hadis-i şerifi var. O cümleye, o gruba, o hadis-i şerifin anlamı içerisine girer faaliyetlerimiz... Peygamber SAS Efendimiz'den hadis-i kudsî olarak rivâyet edilmiş. Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurur ki:¹

حَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَزَاوِرِينَ فِيَّ

(حم. طب. لك. حل. كر. عن عبادة)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.236, no:22117; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.187, no:7315; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.81, no:154; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.131; Heysemî, *Müsnedü'l-Hâris*, c.II, s.991, no:1108; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.423, no:744; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LVIII, s.426; Ubâde ibn-i Sâmit RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.14, no:24671; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XV, s.59, no:14972; RE. 328/5.

(*Hakkat mahabbetî li'l-mütezâvirîne fiyye*)

“Benim rızam için birbirlerini ziyaret edenlere, benim muhabbetim vacib olur, hak olur.” diye buyuruyor. Yâni, Allah’ın kulu sevmesi, razı olması hak olur.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi de sevgisine, rızasına vâsıl eylesin... Müslümanlar arasındaki muhabbetleri, dostlukları, ziyaretleri yardımlaşmaları, samimi ilişkileri kuvvetlendirsin...

Çünkü, müslümanlar dünyanın her yerine yayılmışlar, mâşâallah; Amerika’da da bunu görüyoruz. Avrupa’da ben şaşırdım, hiç ummadığım kasabalarda kapalı, başörtülü, müslüman kardeşler gördüm. Camiler açılmış, en ummadığım uzaktaki kasabalara dahi yayılmışlar. Artık Almanya’da Türkleri, müslümanları, camileri, ezanı bilmeyen, duymayan, tanımayan ahali kalmamıştır. Amerika’da da öyle, el-hamdü lillâh... Her yerde İslâm yayılıyor.

Amerika’da ayrıca çok güzel şeyler gördüm; hürriyet havası var, herkes serbest. Çeşitli medeniyetlere mensub, anlayışlara mensub insanların bir arada huzurla yaşamasını esas almış bir toplum. Kendi tabirleriyle *multi-cultural* diyorlar. Çeşitli, değişik kültürlere mensub insanların huzur içinde, birbirlerinin hakkına tecavüz etmeden, birbirlerine baskı yapmadan yaşamasını esas almışlar. Devletlerinin varlığı ve bekâsı buna bağlı olduğundan, buna çok önem veriyorlar. Birisi ötekisini inancından dolayı kınasa, baskı yapsa,

polis gelip onu sorgulamağa hak kazanıyor. O bakımdan, kimse kimseyi inancından dolayı, kılığından, kıyafetinden, başörtüsünden dolayı kınamıyor; güzel bir şey! İmrendim.

Paralarına, (*In God we trust*) “Biz Allah’a tevekkül ederiz.” diye yazmış olmaları, başka paralarda görülmeyen güzel bir şey... Yâni, inançlarını herkesin elinde dolaşan paraya aksettirmiş oluyorlar. İnançlarının şekillerini, işaretlerini paralarına işlemiş oluyorlar.

Bunlar tabii güzel şeyler. İnsan burada bu duygularla, medeniyetin, karşılıklı insanların birbirlerine, inançlarına sevgi, saygı duymasının, ilgi duymasının, birbirlerine nezâket ve zarâfet dairesi içinde bakmasının güzelliğini görebiliyor. İnşâallah bizdeki aşırılıklar, sivrilikler de bertaraf olur da; o güzel, engin İslâm’ın, güzel, engin, tatlı kardeşlik havası hakim olur. Kimse kimseye yan bakıp, kaş çatıp, baskı yapmağa kalkışmaz.

İslâm’da muhabbet çok önemli... Müslümanın müslümanı sevmesi fevkalâde önemli! Candan bir sevgi ile müslümanların birbirlerini kardeş olarak görüp, yardımlaşması lâzım! Birbirlerini sevmeleri gerekiyor, ihtiyaçlarına, yardımlarına koşmaları gerekiyor. Bu bakımdan, açtığımız sayfada mevcut olan bazı hadisleri hemen, bu kadar girişten sonra okumaya geçebilirim.

Yalnız burada, dış görünüm olarak hoşuma giden bir başka şey; sonbahar yaklaştı tabii, hava güneşli gidiyor ama artık bu sabah bir hayli serindi. Hattâ öğleye kadar, gezdiğim

yerlerde pardesüyle bile, güneşe rağmen serinliği hissettim. Burada çok güzel bir şey oluyor; yaprakların kimisi sararıyor, kimisi de çok güzel kırmızı, mor, canlı renklerle pastel renkler rengârenk oluyor. Yâni ormanlık, ağaçlık kısma baktığınız zaman, bir renk cümbüşüyle karşılaşmak, gerçekten sıcak bir görünüm veriyor, çok güzel...

Kaldığımız evin önü, sağ, solu çayır, çimen... Yâni aslında sekiz tane dairenin bir arada olduğu bir blokta yaşıyoruz ama, son derece güzel, ferah yapılmış evler... Üç tarafı çayırılık ve çayırlar yemyeşil, insan imreniyor. Üzerinde sincaplar ve tavşanlar koşuyor. Yâni her an tavşanları görmek mümkün.

Bugün de sabahleyin arabaya bindik, ana caddede gidiyoruz. Ah elimizde bir tele-objektif veyahut bir video kamera olsaydı. Çok güzel bir olay... Vasıtalar yokuş aşağı, birbiri arkasına dizilmiş akarken; yolun üstünde bir taraftan öbür tarafa uzanan kalın tellerin üzerinde elektrikli, kırmızı, yeşil, sarı yanan sinyallerin üzerinde, baktık sincabın birisi caddeyi üstten geçiyor. Yâni üst geçit gibi, yaya geçidi gibi kullanıyor. Çok hoş bir manzaraydı.

Burada hayvanlara da bir müsamaha var. Yâni hemen, “Tavşan var, yakala, vur, kes, öldür!.. Sincap var, yakala, kovala, taşla!” demiyorlar, böyle bir şey yok... Hayvanlara da bir hayat hakkı tanımışlar. O da güzel, o sevgi, o muhabbet de güzel bir şey, aziz ve sevgili kardeşlerim!..

b. Bir Mü'mini Sevindirmek

Bu sevgiyle, muhabbetle, dostlukla ilgili sözlerden sonra, Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerine geçiyorum. Bu cuma günü sohbetimde birinci hadis-i şerif; Abdullah ibn-i Mübarek'in rivâyet ettiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:²

مَنْ أَقْرَبَ بَعَيْنٍ مُؤْمِنٍ أَقْرَبَ اللَّهُ بَعَيْنِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

(ابن المبارك عن عبید اهلل بن زاحر عن بعض أصحابه)

RE. 408/3 (*Men ekarra bi-ayni mü'minin, ekarra'llàhu bi-aynihî yevme'l-kıyâme*) "Kim bir mü'min kulun gözünü serinletirse, yâni ona göz serinliği verirse, Allah da kıyamet gününde onun kendi zatına, kendisine göz serinliği verir."

Göz serinliği, Araplarda, gönül hoşluğu, gönül şenliği mânâsına kullanılıyor. Yâni *gözümün şenliği* dediği zaman, gönlümün sürûru, neşesi mânâsına geliyor. "Kim bir kimsenin gözünü serinletirse; yâni *kurretü ayn* dediğimiz durum olursa, gönlünü hoş ederse, sevindirirse; Allah da onun ahirette kalbini hoş eder, onu sevindirir, onun gözünü şenlendirir." diye buyurmuş oluyor.

Tabii buradan müslümanın müslümanı sevindirmesi gerektiğini, onun sevineceği hareketlerde bulunması, tavırlar takınması gerektiğini, yüzüne gülerek bakması gerektiğini, güzel sözler söylemesi gerektiğini anlıyoruz.

² Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.239, no:685.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1194, no:43087; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.42, no:21442.

c. Selâmlaşma ve Musafaha

Hemen bu arada, şeklen yapılması gereken iş olarak da musafaha dediğimiz hadise var. Bu husustaki bir hadis-i şerifi de okuyalım. Efendimiz SAS buyurdu ki:³

تَمَامُ التَّحِيَّةِ الْأَخْذُ بِالْيَدِ وَالْمُصَافَحَةُ بِالْيَمِينِ

(الحاكم فى الكنى عن أبى أمامة)

RE. 257/3 (*Tamâmü't-tahiyyeti el-ahzü bi'l-yed, ve'l-musâfahatü bi'l-yümnâ*)

Ebû Ümâme el-Bâhilî Hazretleri'nden rivayet edilmiş bu hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

“—Selâmlaşmanın tamamı, mükemmel olması, kâmil olması elini tutmakla olur. Karşısındaki kimsenin elini avuçlarına almakla olur ve sağ ellerle musafaha yapmakla olur.”

Yâni, bir insan bir kimseyi sevdi mi, elini avucuna alır; bir taraftan sevgiyle elini tutarken, bir taraftan da sevgiyle yüzüne bakar, tatlı güzel sözler söyler. Gözümüzün önünde o manzara canlanıyor. Yâni, “*Es-selâmü aleyküm!*” demek bir selâmdır ama, “Selâmlaşmanın tamam olması, eli tutmakla, sağ ellerle musafaha yapmakla olur.” diye Efendimiz buyuruyor.

³ Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.286, no:711; Rûyânî, *Müsned*, c.III, s.436, no:1247; Ebû Ümâme RA'dan.

Kısmen: Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.375, no:2654; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, c.VI, s.472, no:8949; İbn-i Ebî Hâtim, *İlel*, c.II, s.307, no:2433; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.249, no:25347; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XI, s.361, no:10980.

Musafaha dediğimiz, elleri tutularak yapılan selâmlaşma tokalaşmadan daha başka türüdür. Şöyle başparmaklar yukarda olmak üzere yapılan bir el tutuşma şeklidir. Her iki elle birden karşı tarafın iki eli tutulursa, daha samîmî, daha candan bir durum oluyor. Bazıları da musafaha ederken, hürmeten karşısındakinin elini öpmeğe kalkıyorlar. Onun üzerine öteki de öptürmemeye uğraşiyor. Bunları, böyle güzel tevâzu sahnelerini Harem-i Şerif’te görüyoruz. O da onun elini öpmeğe çalışıyor filân...

Hattâ geçen gün bendeniz –hayırdır inşaallah– rüyamda gördüm. Hocamız Rahmetu’llâhi Aleyh, şöyle ön tarafta namaz kılacakmış, sünnet kılıyoruz; ama deniz kenarı gibi kumsal bir yer... İleriye doğru gidecek on metre kadar, orada imam olacak. Deniz önümüzde engin... Babam Necati Efendi de ön tarafa çağrılıyor, imamın arkasındaki boşluğa;

“–Yaşlısınız, muhteremsiniz, gelin!” filan diye...

Babam da öndeki sakallı kimselere, “Siz geçiverin!” diye işaret ediyor. Onlar da ısrar ediyorlar babam geçsin diye. Bu arada musafaha edelim derken, ellerini tutup, birbirlerinin ellerini öpmeğe kalkıyorlar. O onun elini, o da onun elini öpmeğe kalkışınca, bir tevazu sahnesi oluyor. Hem muhabbet, hem de karşı tarafı kendisinden üstün görüp el öpmek istemesi, bir tevazu oluyor. O karşı tarafın da bu tarafın elini öpmek istemesi, aynı tevazuya sahip olduğunu gösteriyor. Hem muhabbet var, hem mahviyet var, hem tevâzu var, hem sevgi, hem saygı; her şey var.

Hocamız da uzaktan bakıyor, onların o halini görünce yanlarına yanaşıyor, o da onların ellerine ellerini katıp, onların ellerini öpmek ister gibi daha üstün bir tevâzu gösterince; ben tabii sevincimden, hayranlığımdan, “Ne kadar güzel tevâzû!” diye rüyada mest olarak, çok memnun bir şekilde kumlara yaslanıyorum. Sonra da denize doğru yürüyorum, suların içine de ayaklarım giriyor. Mestlerim varmış, çoraplarım varmış, sonra onları çıkarıyorum.

Hâsılı, bu benim gördüğüm bir rüya, –hayırdır inşaallah– bu vesileyle anlatmış oldum ama; böyle elle musafaha yapıldığı zaman, selâmlaşma daha sıcak olmuş oluyor, sevgi daha güzel ifade edilmiş oluyor. Selâmlaşmanın tamamı böyledir diye bildirilmiş.

Selâmlaşma bir muhabbet eseridir. Musafaha daha üstün bir sevgi eseridir. Bunların hepsi çok çok güzel şeyler...

Mü’mini sevindirmenin çok çok çeşitleri var. Parası olan parasıyla sevindirir ama hiç bir şeyi olmayan tatlı diliyle, güzel tavırlarıyla, sevgisini ifade edecek davranışlarla o gönül almayı gene sağlayabilir. Peygamber SAS bu sevginin tahakkuk etmesine çok önem vermiş. Hadis-i şeriflerde sevginin artması için tavsiyeleri var. O hadis-i şeriflerden bir ikisini size nakledeyim:

d. Hediyeleşme Sevgiyi Arttırır

Meselâ, Aişe-i Sıddîka Validemiz (*Radıya’llâhu teâlâ anhâ*)’nın rivâyet ettiğine göre,

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:⁴

تَهَادَوْا تَزِدَادُوا حُبًّا

(طس. والعسكري، كر، عن عائشة)

RE. 259/1 (*Tehâdev, tezdâdû hubben*)
“Birbirinizle hediyeleşiniz, o zaman birbirinize karşı muhabbetiniz artar.” Sevginiz hediye yoluyla ifade edilmiş olur. “Hâ bak, bu beni seviyormuş da hediye verdi.” diye, o da ona hediye verir.

Mümkünse, hediyeyi hediyeyle karşılamak lâzım! Tabii bunu da zarif bir şekilde yapmak lâzım! Yâni hemen anında birisi birisine verip, ötekisi de ona karşılığını verdiği zaman, tatsız oluyor. Yâni “Ben senin hediyenin altında kalmak istemiyorum!” gibi bir tavır oluyor, o da iyi olmuyor. Zamanını kollamalı, fırsatını kollamalı:

“—Bu bana hediye vermişti, bir zamanı gelince ona vermeyi düşünüyorum!” demeli.

Hediyeleşmeyi SAS Efendimiz tavsiye ediyor.

⁴ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.54, no:5775; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.380, no:655; Ebü'ş-Şeyh, *Emsâlü'l-Hadîs*, c.I, s.163, no:125; Dûlâbî, *el-Künâ ve'l-Esmâ*, c.III, s.207, no:582; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.I, s.440; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.171, no:15057; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.IV, s.260, no:6718;

Keşfü'l-Hafâ, c.I, s.319, no:1023; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XI, s.378, no:11016.

Hattâ başka bir hadis-i şerif daha okuyalım:⁵

تَهَادَوْا فَإِنَّ الْهَدِيَّةَ تُضَعِّفُ
الْحُبَّ وَتَذْهَبُ بِغَوَائِلِ الصَّدْرِ

(طب. أبو يعلى، أبو نعيم عن أم حكيم)

RE. 259/2 (*Tehadev, feinne'l-hediyyeti tuda'ifü'l-hubbe, ve tezhebü bi-gavâili's-sadr.*)

“Hediyeleşin birbirinizle, çünkü hediyeleşmek, hediye vermek, verilen hediye sevgiyi kat kat arttırır ve insanın içinde, kalbinde göğsünde saklı olan çeşit çeşit kinleri, kırgınlıkları, gaileleri giderir.” buyurmuş.

Demek ki, müslümanlar birbirlerini çok sevecek, sayacak. Sevgi-sini selâmla ifade edecek, musafaha ederek ifade edecek, hediye vererek ifade edecek. Bunların çok faydaları var.

Bazı kimseleri görüyorum, hediyeyi kabul etmiyorlar:

“—Minnet altında kalmak istemiyorum, teşekkür ederim, alamam!” filân diyorlar. Bu da doğru değil... Hediyeyi almak lâzım! Mümkünse, karşılığını münasip bir zamanda vermek lâzım! Eğer parası yetmiyorsa, hediye verecek imkânı yoksa karşı tarafa dua eder, o da hediyedir. Duası da karşı tarafa fayda sağlar.

⁵ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXV, s.162, no:383; Ümm-ü Hakîm RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.173, no:15061; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.IV, s.260, no:6719;

Keşfü'l-Hafâ, c.I, s.320, no:1023; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XI, s.379, no:11018.

Peygamber SAS Efendimiz hediyeinin alınmasını, verilmesini uygun görmüş ve bir ifadesinde de şöyle geçiyor. Enes RA'dan bu hadis-i şerif... Dikkatle dinleyin, hatırunuzda kalsın, önemli:⁶

مَنْ أَكْرَمَهُ أَخُوهُ الْمُسْلِمِ فَلْيَقْبَلْ كَرَامَتَهُ فَإِنَّمَا
هِيَ كَرَامَةُ اللَّهِ فَلَا تَرُدُّوا عَلَى اللَّهِ كَرَامَتَهُ

(كر. حل. وابن الل عن أنس)

RE. 408/10 (*Men ekremehû ehühü'l-müslim*) “Her kime ki, müslüman kardeşi bir ikramda bulunmuşsa (*Felyakbel kerâmetehû*) o arkadaşının kendisine yaptığı ikramı, hediyeyi kabul etsin.” Yâni reddetmesin, almamazlık yapmasın, demek. (*Feinnemâ hiye kerâmetu'llâhi*) “Çünkü verdiren Allah... O hediye, o ikram, o kerâmet Allah'tandır. (*Felâ teruddû alle'llâhi kerâmetehû.*) Allah'ın size o kulu vasıtasıyla gönderdiği ikramı reddetmeyin!” diyor Peygamber Efendimiz.

Demek ki, “Söyleyene değil, söyletene bak!” dedikleri gibi, verene değil, verdirene hürmeten hediyeyi almak lâzım! Hadis-i şeriften böyle anlaşılıyor.

⁶ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.300; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*,

I, s.601, no:5885; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXI, s.171; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.299, no:25491; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.47, no:21457.

Hattâ İbn-i Ömer RA'dan başka bir hadis-i şerifte de açıkça beyan edilmiş:⁷

مَنْ أَكْرَمَ أَخَاهُ فَإِنَّمَا يُكْرِمُ اللَّهَ

(ابن النجار عن ابن عمر)

RE. 408/9 (*Men ekreme ehâhu feinnemâ yukrimu'llâh.*) “Kim kardeşine ikram ederse, bir hediye, bir şey ikramda bulunursa, Allah’a ikram etmiş olur.” Yâni, kardeşine ikramda bulunduğu zaman, Allah’ın hoşuna gidecek bir şey yapmış oluyor, Allah’a ikramda bulunmuş gibi oluyor.

Meselâ, diyelim ki bir elma ikram etti. Yâni o hediye, o ikram Allah’a ikram edilmiş gibi çok muazzam, kıymetli bir şey oluyor. Ötekisi de elmayı alacak; çünkü o elmayı da Allah verdiriyor, Allah’tan ona bir hediye... Alınan hediye de, Allah’ın ona bir ikramı oluyor. Bu, iki yönlü önemli...

Obakımdan müslümanlar hediyeleri, birbirlerine karşı ikramları almalı; ama karşılığında da, mümkünse münasib bir zamanda karşılığını vermeli! Çünkü *tehâdev* demek, “Karşılıklı bu işi yapın!” demek. Bu işteşlik fiilidir, müşâreket fiilidir. Yâni o sana versin, sen ona ver ki karşılıklı

⁷ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.576, no:5806; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.VI, s.277, no:975; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Hâris, *Müsned*, c.I, s.315, no:204; Ebû Hüreyre RA'dan ve Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.298, no:25488; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1381, no:2384;

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XX, s.45, no:21453.

olsun. Tek taraflı olup da, bizim eskilerin tekerlemesi var, “Rabbenâ, hep bana!” diye. O tarzda tek yönlü olursa, istismar olur. Birisinin ötekileri sömürmesi gibi olmaması lâzım, dikkat etmek lâzım! İkramı almalı, mümkünse karşılığını vermeğe çalışmalı.

Dinimizin emirleri ne kadar güzel! Çok şükür Rabbimiz’e, bize İslâm’ı nasib etmiş. Birisinden bir ikram gelirse Allah’ın ikramı, Allah bize ikram etmiş gibi oluyor. Biz birisine bir şey ikram edersek, Allah bize ikramda bulunuyor, Allah’a yapılmış bir ikram oluyor. Her yönden güzel...

Kerâmet kelimesinin kullanımına dikkatinizi çekmek istiyorum:

(*Men ekramehû ehûhü’l-müslim*) “Her kime ki müslüman bir kardeşi ikramda bulunursa, (*felyakbel kerâmetehû*) onun ikramını kabul etsin!” buyruluyor.

Biz kerâmeti, evliyaullahın olağanüstü yaptığı bir iş, şaşılacak bir iş mânâsına kullanırız. Yâni peygamberlerin yaptığına mucize diyoruz, evliyaullahın olağanüstü işlerine de kerâmet diyoruz. Bakın burada kerâmeti ne mânâyâ kullanıyor?..

“Her kime ki bir müslüman kardeşi ikramda bulunursa, onun o ikram ettiği ikramını, ikram ettiği eşyayı, yâni kerâmeti kabul etsin!” diyor.

Kerâmet, ikram mânâsına geliyor, ikram olarak verilen bir şey mânâsına geliyor. Burada kerâmetin ne demek olduğunu kardeşlerimiz iyice anlamış olsun diye, kelimenin kullanımına da dikkatinizi çektim. Kerâmet aslında ikram edilen şey demek. O olağanüstü haller de, Allah'ın sevgisinden dolayı, evliyâullah'a bir ikramı olduğundan, ona kerâmet deniliyor. Yâni dikkat edilirse, büyükler o olağanüstü olayı o kişinin kendi zatına bağlamamışlar, Allah'ın ikramı olarak görmüşler. Allah o kulu seviyor, Allah o kula ikram ediyor. O da olağanüstü bir şeyi izhar ediyor, bir ikram olarak yapıyor. Onun için Allah'ın o ikramına kerâmet denilmiş oluyor. Kerâmetin anlamının doğru anlaşılması için önemli.

Bir konuşmamda demiştim, her şeyi yapan Allah-u Teâlâ Hazretleri'dir. Tabii bu çok doğru bir söz... Çünkü, (*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*) "Allah'tan başka güç, kuvvet sahibi yok; her şeyi yapan Allah!" Evliyâullahın da kerâmeti Allah'ın ona bir ikramı... Allah onu nasib ediyor da, ondan böyle oluyor. İşin kökünü bilmek ve her şeyin Allah'tan olduğunu anlamak bakımından önemli...

Aziz ve sevgili kardeşlerimiz! Sevgiden, muhabbetten, musafahadan ikrama derken, güzel güzel şeyler konuşmuş olduk. Müslümanın, müslümana karşı sevgi arttırıcı şeyler yapması gerekirken, aksinin çok yanlış olduğunu gösteren hadis-i şerifler var. Onlardan bir tanesini okumak istiyorum:

e. Yalan Yeminle Haksızlık Etmek

Bu hadis-i şerif Ebû Ümâme Hazretleri'nden ve başka ravîlerden rivâyet edilmiş. Çok kaynakları var; Neseî, İbn-i Mâce, Taberânî, Müslim, İmam Mâlik, Ahmed ibn-i Hanbel rivâyet etmiş:⁸

مَنْ اقْتَطَعَ حَقَّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ بِيَمِينِهِ فَقَدْ أَوْجَبَ
اللَّهُ لَهُ النَّارَ وَ حَرَّمَ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ فَقَالَ رَجُلٌ يَا
رَسُولَ اللَّهِ وَإِنْ كَانَ شَيْئًا يَسِيرًا قَالَ وَإِنْ كَانَ
قَضِيْبًا مِنْ أَرَاكِ

مالك. حم. م. ن. ه. طب. عن أبي أمامة؛ خ. طب. ك. ض. وسبع آخر عن أبي سفيان

⁸ Müslim, *Sahîh*, c.I, s.122, no:137; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.246, no:5419; İbn- i Mâce, *Sünen*, c.VII, s.118, no:2315; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.260, no:22293; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XI, s.483, no:5087; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.345, no:2603; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.273, no:796; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.90, no:9219; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.2, no:22581; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.216, no:4838; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.179, no:20499; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.481, no:5980; Begavî, *Şerhü's- Sünneh*, c.V, s.196; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.1139; Dûlâbî, *el-Künâ ve'l- Esmâ*, c.I, s.33, no:87; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.40, no:88; Tahavî, *Müşkilü'l- Âsâr*, c.I, s.449, no:383; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-Sahâbe*, c.II, s.248, no:654; Ebû Ümâme RA'dan.

Er-Rebi', *Müsned*, c.I, s.259, no:660; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.328, no:7804; Câbir ibn-i Atîk, babasından.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.974, no:46370; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.37; 21432.

RE. 408/1 (*Meni'ktatea hakkın imree müslimin bi-yemînihî, fekad evceba'llàhu lehü'n-nâr, ve harrame aleyhi'l-cenneh; fekalè racülün: Yâ rasûla'llâh, ve in kâne şey'en yesîrâ? Kàle: Ve in kâne kadîben min erâk*) *Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

Bu hadis-i şerif tehditli, korkulu bir durumu bize anlatıyor. Yapmamamız gereken bir şeyi öğrenmiş olacağız. Onun için, dikkatle dinleyelim:

“—Kim bir müslüman kişinin hakkını yalan yere yemin ederek kesip alırsa, hakkını elinden alırsa...” Basıyor yemini yalan olarak, karşı tarafın hakkını gasbediyor, hırsızlık yapıyor. Birisinin malını, mülkünü, hakkını, yeminle elde etmiş oluyor. “Kim bir müslüman kişinin hakkını yalan yeminle koparıp, elinden çekip alırsa; (*fekad evceba'llàhu lehü'n-nâr*) Allah ona cehennemde yanmayı vacib kılar.”

Yâni, o adam cehenneme gidecek. Neden? Yalan yere yemin etti, birinin hakkını yedi, hakkını gasbetti, hakkını çiğnedi, haksızlık yaptı. Cehenneme gidecek, (*Ve harrame aleyhi'l-cennete*) “Ve Allah o kula cenneti haram kılar.” Cehenneme sokar, cenneti de ona haram kılar, cenneti nasib etmez.

Bu tabii yalan yere yeminin ne kadar kötü olduğunu gösteriyor. Şimdi maalesef duyuyoruz, mahkemelerin önünde gezen insanlar varmış. Birileri geldiği zaman:

“—İçeride şahit lâzım oldu, şahitlik yapar mısınız?”

Hemen çıkıyormuş; tanımadığı, görmediği halde, “Şu şöyledir, bu böyledir...” diye yalancı şahitlik yapıyormuş. “Dünyada biraz para alıyorlar, adaleti şaşırtıyorlar amma ahirette bu yaptıklarından dolayı, müslüman olsalar bile cehenneme mutlaka girecekler, cennet kendilerine haram olacak!” diye Peygamber Efendimiz bildiriyor. Demek ki, haksızlık etmemek lâzım! Yeminle haksızlığı sağlamamak lâzım!

Böyle bir durumda birisi sordu, dedi ki:

(Ve in kâne şey'en yesîrâ) “Yâ Rasûlallah, az bir şey olsa da mı?” Yâni, yeminle küçük bir haksızlık yaptı, azıcık bir şey olsa da öyle mi?

Kâle: Ve in kâne kadîben min erâk) “Eğer misvaktan bir dal parçası bile olsa...” buyurdu.

Misvak, Arap ülkesinde bir çalının köküdür. Çölde olur, bağda, bahçede olmaz. Kökünü çıkarttığın zaman kesersin, ıslak bir kök. Ama güzel, tel tel, tertemiz oluyor.

Dişlerin, diş fırçası gibi tabii bir şekilde fırçalanmasına yol açıyor. Fırçalanmakta kullanılmış Peygamber Efendimiz'in zamanından beri...

Ve çok güzel temizliyor, fırçadan daha sıhhatli olarak temizliyor. Ayrıca içinde asitleri söndüren bir madde, antiseptik, mikropları öldüren madde olduğundan, onu kullanan insanın diş etleri sıhhatli oluyor, pırıl pırıl oluyor.

Yâni, tâ bin dört yüz yıl önceden ağız temizliği ve ağız güzelliği için kullanılan bir şey...

Ama çok ucuz olduğundan, çölde, her yerde bulunan bir dal veya bir kök olduğundan, Peygamber Efendimiz onu misal veriyor. Yâni, “Misvaktan bir dal parçası bile olsa, ne kadar az olursa olsun, haksız yere yemin ederek bir insan birisinin misvak parçasını bile almış olsa, ona cehennem vacib olur, gerekli olur. Allah onu cehenneme sokar, cehennemi vacib kılar. Cenneti de ona haram kılar, cennete giremez.” diyor.

Demek ki, müslümanı üzmemek lâzım! Hakkını yememek lâzım, haksızlık yapmamak lâzım! Mahkemelerde yalan yere yeminler etmemek lâzım!.. Bunlar çıkıyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi her türlü hatadan, kusurdan, günahattan, ahirette felâkete uğramağa sebep olacak işlerden, amellerden, icraattan korusun, uzak eylesin...

Güzel şeyleri yapmak nasib eylesin...

f. İstiğfarın Faydaları

Tabii, önceden hatalı bir şeyler yapılmışsa ne yapmak lâzım?.. Tevbe ve istiğfar etmek lâzım!

Abdullah ibn-i Abbas RA'ın rivâyet ettiği bir hadis-i şerifte:⁹

⁹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.1, s.248, no:2234; Hâkim, *Müstedrek*, c.4, s.291, no:7677; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.1, s.439, no:645; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, I, s.118, no:10290; İbn-i

مَنْ أَكْثَرَ مِنَ الْأِسْتِغْفَارِ جَعَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ مِنْ
كُلِّ هَمٍّ فَرَجًا وَمِنْ كُلِّ ضِيقٍ مَخْرَجًا وَرَزَقَهُ مِنْ
حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ

(حم. وابن السنى. ك. هب. عن ابن عباس)

RE. 408/6 (*Men eksera mine'l-istiğfâri*) “Kim istiğfarı çok yaparsa, ‘*Estağfiru’llâhe’l-azîm ve etûbü ileyh... Allahümme’ğfirlî ve’rhamnî...*’ filân gibi tevbe ve istiğfar sözlerini çok söylerse; (*ceala’llâhu azze ve celle lehû min külli hemmin feracâ*) Allah onu her türlü sıkıntısından sevince, ferahlığa çıkartır.”

(*Ve min külli dîkîn mahracâ*) “Her türlü sıkışıklıktan bir kurtuluş yerine ulaştırır, tasasını dağıtır, üzüntüsünü feraha çevirir, sıkıntıdan ferahlığa çıkartır.”

(*Ve razekahû min haysü lâ yahtesib.*) “Onu ummadığı yerden rızıklandırır.” diye buyuruyor Efendimiz... Ahmed ibn-i Hanbel ve diğer kaynaklar rivâyet etmiş.

Ebi'd-Dünyâ, *el-Ferah Ba'de's-Şiddeh*, c.I, s.53, no:8; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.57, no:2423; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XV, s.37, no:3654; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Lafız farkıyla: Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.475, no:1518; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1254, no:3819; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.281, no:10665; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.240; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.351, no:6214; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.211; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.420; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIII, s.369, no:1445; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.VII, s.136, no:1445; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.476, no:2069, 2083; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.45, no:21452, 23791.

Demek ki, Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne çok tevbe ve istiğfar edeceğiz. Evvelce yaptığı hatalar hatırına geldikçe, bu hadisler okundukça, bu vaazlar dinlendikçe, Ramazan geldikçe, Kur'an okundukça, insan kendi kendisini hesaba çekiyor; iyi insanların ne kadar iyi şeyler yaptıklarını, Peygamber Efendimiz'in ne kadar güzel şeyler tavsiye buyurduğunu öğrenince, "Ah, ben ömrümü boşa geçirmişim, nice hatalar etmişim!" diye üzülüyor. Tabii tevbe ve istiğfar etmesi lâzım!

Tevbe ve istiğfar ederse, Allah üzüntüsünü sevince değiştirir, sıkıntısı ferahlığa değiştirir, genişliğe çıkartır, ummadığı yerden rızıklandırır. Günahlarını da bağışlar, sevdiği kul eder. Tevbe istiğfar kurtarıyor kulu... Onun için tevbe istiğfarı çokça yapalım, aziz ve sevgili kardeşlerim!..

Her zaman da söylüyorum, bakın bu hadis-i şeriflerin hepsi dervişliği takviye ediyor, dervişliğin doğru olduğunu gösteriyor. Bazıları çıkıp bunları inkâr ediyorlar ama, hadis-i şerifler öyle değil. Ya hadis-i şerifleri bilmiyorlar, ya dinin özünü anlamıyorlar.

g. Zikri Çok Yapmak

Peygamber Efendimiz'in bir hadis-i şerifi de, Ebû Hüreyre RA'dan...

Gümüşhânevî Hocamız Rahmetu’llâhi Aleyh,
“Bütün râvîleri çok güvenilir insanlardır.” diye
özel olarak arkasına yazmış:¹⁰

مَنْ أَكْثَرَ ذِكْرَ اللَّهِ فَقَدْ بَرِيَءٌ مِنَ النِّفَاقِ

(ابن الشاهين في الذكر عن أبي هريرة ورجاله ثقات)

RE. 408/7 (*Men eksera zikra’llâh, fekad berie mine’n-nifâk.*) “Kim Allah’ın zikrini çok yaparsa, münafıklıktan beraat eder, münafıklık onun üzerinden izâle olmuş olur.” Yâni o kimse artık, münafık olma durumuna asla sokulamaz, o durumda düşünülemez; münafıklıktan kurtulmuş olur.

Demek ki, Allah’ın zikrini çok yapacağız.

“Allah” diyeceğiz,

“*Lâ ilâhe illa’llâh*” diyeceğiz.

“*Sübhâna’llâh...*”

El-hamdü lillâh...”

diyeceğiz, dâimâ zikirle vakit geçireceğiz.

¹⁰ Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.VII, s.86, no:6931; Taberânî, *Mu’cemü’s- Sağîr*, c.II, s.172, no:974; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.I, s.415, no:576; İbn-i Şâhin, *et-Tergîb fî Fadâili’l-A’mâl*, c.I, s.183, no:161; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.I, s.425, no:1827; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XX, s.45, no:21451.

Yunus Emre (Rh.A) ne güzel söylüyor:¹¹

*Yunus, sen bu dünyaya niye geldin?
Gece gündüz hakkı zikretsin dilin,
Evliyâyâ uğramaz ise yolun,
Göçtü kervan kaldın dağlar başında!..*

diye zikretmeyi öğüyor. Yunus'u seviyoruz, sözlerini de sevelim, çünkü hadis-i şerife uygun. Mevlâna'yı seviyoruz, sözlerini veyolunu da sevelim, çünkü hadis-i şerife uygun. Peygamber Efendimiz'i seviyoruz, bunlar hadis-i şerifleri...

O halde bazı insanlar kendi kafasından İslâm'ı yanlış yorumlamasınlar, hadislere aykırı şeyler söylemesinler, halkı şaşkırtmasınlar! Dinin özü Kur'an-ı Kerim'den ve hadis-i şeriflerden anlaşılır. Hadis-i şerifleri ihmal eden, göz ardı eden kimse dinin özünü anlayamaz, şaşırır,

¹¹ Dr. Mustafa Tatçı, *Âşık Yunus*, s.139, şiir no: 168. Şiirin tamamı şöyle:

*Nice bir uyursun, uyanmaz mısın?
Göçtü kervan, kaldın dağlar başında...
Çağırışır dellallar, inanmaz mısın?
Göçtü kervan, kaldın dağlar başında!*

*Bülbül olup dost bağında ötegör,
İyi amellerle yükün tutagör,
Efendimin kervanına yitegör,
Göçtü kervan, kaldın dağlar başında!*

*Emîr hac göçeli hayli zamandır,
Muhammed cümleye dindir imandır,
Delilsiz gidilmez yollar yamandır,
Göçtü kervan kaldın dağlar başında!..*

*Yunus, sen bu dünyaya niye geldin?
Gece gündüz Hakkı zikretsin dilin!
Evliyaya uğramaz ise yolun,
Göçtü kervan, kaldın dağlar başında!*

sapıtır. Modernist olacağım derken, anarşist olur. Dinî bakımdan anarşist olur. Dini anarşiye sürükleyen, müslümanların kafasını karıştıran, eski alimlerin sözlerine aykırı abuk sabuk şeyler söyleyen kimse durumuna düşer.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi zikrinden, şükründen, tevbesinden, istiğfarından, onların faydalarından istifade edenlerden eylesin... Böyle inkâr edip de yanlış yollara sapanlardan eylemesin aziz ve sevgili kardeşlerim!..

h. İyiliğin En Mükemmeli

Peygamber Efendimiz'in bir hadis-i şerifini söyleyerek, dinimizin ne kadar güzel olduğunu gösteren hadis-i şeriflerden bir tanesini, yâni duydukça dinimizin ne kadar çağlar üstü olduğunu herkes anlatsın diye, bu son hadis-i şerifi de okuyup bitirmek istiyorum: ¹²

تَمَامُ الْبِرِّ أَنْ تَعْمَلَ فِي السِّرِّ عَمَلَ الْعَلَانِيَةِ

(الحكيم عن أبي عامر الأشعري؛ طب. عن أبي عامر السكوني)

RE. 257/1 (*Temâmü'l-birri, en ta'mele fi's-sirri amele'l- alâniyyeh.*) Peygamber Efendimiz kısaca böyle buyurmuş.

¹² Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.283, no:3420; Hakîm-i Tirmizî,

Nevâdirü'l-Usûl, c.II, s.270; Ebû Mâlik el-Eş'arî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.317, no:800; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.1205; Ebû Âmir es-Sükûnî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.50, no:5265; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XI, s.361, no:10979.

Birr ne demek?.. İki ‘r’ harfi ile *el-birr*, iyilik demek. (*Tamâmü’l-birr*) “İyiliğin en olgun, en mükemmel şekli” demek. En mükemmel iyilik, iyiliğin en yüksek derecesi neymiş? (*En ta’mele fi’s-sirri amele’l-alâniyyeh*) “Tenhada, hiç kimse yokken, gizlide, herkesin karşısındaykenki gibi, kendine çeki düzen verip yaptığın gibi hareket etmendir.”

Alâniyyeh, alenî olarak demek. Yâni alenî olarak insanların karşısında yürürken, otururken, konuşurken, yemek yerken, herkes nasıl dikkat ediyor yemesine, içmesine... İnsanlar ayıplar diye, insanlara önem verdiği için, “Yanlış bir şey yaparsam, kınanırım, ayıp olur.” filân diye çekiniyor, insanları sayıyor. Şimdi bu herkesin karşısında böyle yapıyor. Yalnız kaldığı zaman ne yapıyor, önemli olan o... Bizim dinimiz diyor ki:

“Eğer yalnız kaldığın zaman, gizlide de, alenî olan zamanda değil de halktan uzakta olduğun zamanda da iyilik yapabiliyorsan, asıl iyilik odur. İyiliğin en kâmil şekli öyledir.” diye buyruluyor.

Onun için, aziz ve sevgili kardeşlerim! Her zaman Allah’ın bizi gördüğünü hatırdan tutalım, hatırdan çıkartmayalım! Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin huzurundayız, Allah-u Teâlâ Hazretleri her yerde hâzır ve nâzırdır. Yaptıklarımızı görüyor, söylediklerimizi duyuyor, kalbimizden geçenleri biliyor, niyetimizi biliyor. İyi insan olalım; yalnızken de, polis varken de, müfettiş varken de, halk varken de, hiç kimse yokken de, hiç kimse göremeyecekken de, geceleyin de, tenhadayken de halimiz daima güzel olsun...

Kötü şeyler yapmayalım, iyi şeyler yapalım.
Her zaman sevap kazanalım, ömrümüz hayırla,
sevapla geçsin. Rabbimizin huzuruna şu dünya
imtihanını başarmış olarak, sevdiği, razı olduğu
kullar olarak varalım...

Mevlâmız bizi cennetiyle, cemâliyle müşerref
eylesin...

Allah hepinizden razı olsun, cumanız mübarek
olsun...

İbadetlerinizi yapın, cumalarınızı kılın,
Yâsinlerinizi okuyun, tesbihlerinizi çekin, bizi
de duadan unutmayın!..

Hepinize gönüller dolusu sevgiler, selâmlar,
dualar ve temennîler...

*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve
berekâtühû!..*

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

10. 03. 1997 - AMERİKA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak
ulaşmak için tıklayınız.](#)

